

Sygn. akt VIII U 454/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lutego 2018 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie: Przewodnicząca – Sędzia S.O. Dorota Stańczyk

Protokolant – st. sekr. sąd. Katarzyna Tokarska-Jóźwik

po rozpoznaniu w dniu 16 lutego 2018 roku w Lublinie

sprawy S. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania S. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z dnia 24 stycznia 2017 roku znak (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala wnioskodawcy S. M. prawo do emerytury od dnia 12 grudnia 2016 roku.

Sygn. akt VIII U 454/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 stycznia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił S. M. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia organ rentowy podał, że wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 roku nie udowodnił 15-letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uznał okresów pracy od 2 maja 1975 r. do 31 grudnia 1987 r. z tytułu zatrudnienia w (...) Zakładach (...) za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych, powołując się na braki formalne świadectwa pracy. Zakład nie uznał również okresów od 4 stycznia 1988 r. do 30 kwietnia 1996 r. oraz od 1 czerwca 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) Spółka Akcyjna w (...) k/L.. Za udowodnione Zakład przyjął na dzień 1 stycznia 1999 r. okres składkowy wynoszący 23 lata, 7 miesięcy i 28 dni, okres uzupełniający wynoszący 2 lata, 4 miesiące i 21 dni, a jako łączny staż pracy okres 25 lat. (decyzja k. 41 akt emerytalnych)

W dniu 21 lutego 2017 roku (data stempla ZUS – k. 2 akt sądowych) S. M. wniósł odwołanie, z którego treści wynika, że domaga się on zmiany powyższej decyzji i ustalenia mu prawa do emerytury. W uzasadnieniu odwołania S. M. podniósł, że świadectwo pracy w (...) Zakładach (...) nie precyzuje charakteru wykonywanej pracy, zaś z powodu likwidacji zakładu nie ma możliwości jego korekty. Wniósł o przesłuchanie wskazanych przez niego świadków na okoliczność charakteru wykonywanej pracy w wyżej wskazanych zakładach. Dalej S. M. podał, że świadectwo pracy z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) Spółka Akcyjna w (...) k/L. zostało ponownie wystawione wraz z powołaniem się na przepisy resortowe według zaleceń Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jednocześnie dołączając to świadectwo do odwołania. (odwołanie k.2 akt sądowych)

W wyniku złożonego odwołania Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. w dniu 21 lutego 2017 r. wydał decyzję, którą wprawdzie ponownie odmówił S. M. prawa do emerytury wcześniejszej z tytułu pracy w warunkach szczególnych, jednak za udowodniony uznał okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 9 lat, 10 miesięcy i 28 dni. Zakład po raz kolejny nie uznał okresu pracy od 2 maja 1975 r. do 31 grudnia 1987 r. z tytułu zatrudnienia w (...) Zakładach (...) za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych, powołując się na braki formalne świadectwa pracy. (decyzja k. 44 akt emerytalnych)

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o oddalenie odwołania. W uzasadnieniu Zakład podniósł, że S. M. na dzień 1 stycznia 1999 r. łącznie udowodnił 25 lat okresów składkowych, nieskładkowych i uzupełniających. Wnioskodawca nie udowodnił 15 lat wykonywania pracy w warunkach szczególnych, uznano 9 lat, 10 miesięcy i 28 dni, tj. okres zatrudnienia od 4 stycznia 1988 r. do 30 kwietnia 1996 r. i od 1 czerwca 1997 r. do 31 grudnia 1998 r. na podstawie świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 15 lutego 2017 r. w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) S.A. Do pracy w szczególnych warunkach Zakład nie uwzględnił okresu zatrudnienia od 2 maja 1975 r. do 31 grudnia 1987 r. (12 lat i 8 miesięcy) w (...) Zakładach (...) w L., powołując się na braki formalne świadectwa pracy. (odpowiedź na odwołanie k. 3-4 akt sądowych)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. M. urodził się dnia (...) w N.. Dnia 12 czerwca 1974 r. ukończył (...) Szkołę Rolniczą w N.. W okresie od 12 grudnia 1972 r. do 1 maja 1975 r. S. M. pracował w gospodarstwie rolnym rodziców. (okoliczność bezsporna, nadto: zeznania świadków k.10,11 akt emerytalnych, świadectwo k.12 akt emerytalnych, zaświadczenia k. 13,14 akt emerytalnych, oświadczenie k.15 akt emerytalnych)

W okresie od 2 maja 1975 r. do 31 grudnia 1987 r. S. M. pracował w (...) Zakładach (...) w L. na stanowisku garbarza w oddziale mokrym oraz oddziale garbunkowym. Początkowo S. M. był zatrudniony na czternastodniowy okres próbny. Wówczas powierzono mu obowiązki stażysty, przygotowującego się do zawodu. W tym czasie S. M. przyuczał się do zawodu garbarza, wykonując pracę pod nadzorem doświadczonego garbarza. Z dniem 1 lipca 1975 r. S. M. powierzono obowiązek garbarza oddziału mokrego. Od dnia 24 kwietnia 1976 r. S. M. odbywał zasadniczą służbę wojskową przez okres 2 lat. Bezpośrednio po odbyciu służby wojskowej, dnia 2 maja 1978 r., S. M. powrócił do pracy w (...) Zakładach (...). Z dniem 2 maja 1978 r. powierzono mu stanowisko garbarza oddziału garbunkowego. Praca S. M. polegała na obsłudze bębnow, a mianowicie wrzucaniu do bębnow skór celem wygarbowania i ich wyjmowaniu. S. M. obsługiwał 10 bębnow. S. M. miał kontakt ze środkami chemicznymi. W celu wygarbowania skór, wrzucał do bębnow środki chemiczne jak kwas siarkowy czy soda kaustyczna. Do zadań S. M. należało dozowanie używanych środków chemicznych. Dozowanie środków S. M. wykonywał ręcznie. Po tym, jak skóry wypłynęły z bębna do kanału, S. M. wybierał je za pomocą rąk. Praca na stanowisku garbarza na oddziale mokrym i garbunkowym była taka sama, oddziały te w istocie niczym się nie różniły. W zależności od potrzeb oraz decyzji mistrza, S. M. pracował przy bębnach wapniących lub bębnach garbujących. Praca przy bębnach wapniących polegała na dodawaniu do bębnow wapnia, by skóry utraciły włosie, natomiast praca przy bębnach garbujących polegała na dodawaniu do bębnow innych środków chemicznych. S. M. wykonywał pracę w systemie dwuzmianowym. Z uwagi na występujące szkodliwe warunki czas pracy garbarzy był skrócony do 7 godzin. Przez cały okres zatrudnienia w (...) Zakładach (...) otrzymywał odzież ochronną. (świadectwo pracy k.17 akt emerytalnych, świadectwo k.18 akt emerytalnych, umowy o pracę k.12,13 akt osobowych k.16 akt sądowych, decyzja k.14 akt osobowych k.16 akt sądowych, karta powołania k.18 akt osobowych k.16 akt sądowych, przyjęcie do pracy k.22 akt osobowych k.16 akt sądowych, decyzja k.23 akt osobowych k.16 akt sądowych, zeznania świadka A. K. k.36v-37 akt sądowych, zeznania świadka Z. R. k. 37 akt sądowych, zeznania S. M. k.37v w zw. z k.22v-23 akt sądowych)

S. M. w okresach od 4 stycznia 1988 r. do 30 kwietnia 1996 r., od 1 czerwca 1997 r. do 13 stycznia 2002 r. i od 1 kwietnia 2002 r. do 30 grudnia 2002 r. pracował w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) Spółce Akcyjnej w (...) k/L.. S. M. w wyżej wskazanych okresach wykonywał prace przy produkcji materiałów ogniotrwałych i wyrobów ceramicznych na stanowisku operatora S.. (okoliczność bezsporna, nadto: świadectwo pracy k.42 akt emerytalnych)

Stan faktyczny niniejszej sprawy Sąd ustalił w oparciu o wyżej wskazane dowody.

Dokumenty zgromadzone zarówno w aktach sądowych, jak i aktach emerytalnych nie budziły wątpliwości Sądu pod względem ich autentyczności. Dokumenty te zostały sporządzone w przepisanej formie i przez osoby ku temu uprawnione. Ich prawdziwość nie była kwestionowana w toku postępowania przez żadną ze stron, a i Sąd nie dostrzegł ku temu podstaw z urzędu.

Walorem wiarygodności Sąd obdarzył zeznania świadków A. K. i Z. R.. Świadkowie ci to osoby obce dla S. M.. Pracowali oni w (...) Zakładach (...) w tym samym czasie co S. M. i na takim samym stanowisku garbarza. Z tego względu mieli oni wiedzę odnośnie zakresu powierzonych S. M. zadań, charakteru oraz warunków wykonywanej przez niego pracy. Zeznania świadków są logiczne i spójne, korelują ze sobą i z zeznaniami S. M., wobec czego Sąd uznał je za wiarygodne.

Za wiarygodne Sąd uznał także zeznania S. M.. Zeznania te są zgodne z wiarygodnymi zeznaniami świadków oraz pozostają w zgodzie z treścią dokumentów zgromadzonych w toku postępowania uznanych za wiarygodne. S. M. wystarczająco dokładnie opisał wykonywane przez siebie czynności, logicznie przedstawił okoliczności rozpoznawanej sprawy. Brak jest jakichkolwiek podstaw do kwestionowania jego zeznań, wobec czego Sąd uznał je za wiarygodne.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie S. M. jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.), mężczyznom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż powszechny wiek emerytalny oraz okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat. Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Przepis art. 32 ust. 2 cytowanej ustawy stanowi, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (art. 32 ust. 4 ustawy).

Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Według § 3 cytowanego rozporządzenia okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudnienia”, uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Natomiast § 4 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym, co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Jednocześnie przepis § 1 ust. 2 rozporządzenia stanowi, że właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B.

S. M. spełnił łącznie następujące przesłanki:

- 1) osiągnął obniżony do 60 lat wiek emerytalny;
- 2) nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego;
- 3) na dzień 1 stycznia 1999 r. udowodnił:
 - a) co najmniej 15-letni okres wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz
 - b) staż pracy w wymiarze co najmniej 25 lat.

Bezspornym jest, że skarżący w dniu (...) ukończył 60 lat, nie był członkiem otwartego funduszu emerytalnego i na dzień 1 stycznia 1999 roku legitymuje się 25-letnim stażem pracy.

Okolicznością sporną natomiast była praca wykonywana przez S. M. w okresie od 2 maja 1975 r. do 31 grudnia 1987 r. w (...) Zakładach (...), której Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił przy ustalaniu stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Swoje stanowisko Zakład Ubezpieczeń Społecznych motywował tym, że świadectwo pracy z (...) Zakładów (...) nie odpowiada wymogom formalnym. Wypada jednak zważyć, iż wyżej wskazana okoliczność nie może dyskwalifikować możliwości ubiegania się o świadczenie emerytalne. Należy mieć bowiem na uwadze, że wystawienie w sposób nieodpowiadający wymogom formalnym świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych nie jest wystarczającą podstawą do przyjęcia, że pracownik nie wykonywał pracy w takich warunkach. Obowiązek sporządzenia dokumentacji w tym zakresie w sposób odpowiadający wymogom formalnym obciąża pracodawcę, w związku z czym wyciąganie wobec pracownika jakichkolwiek negatywnych konsekwencji jego wadliwego sporządzenia, byłoby dla niego nazbyt krzywdzące.

Nadto należy mieć na uwadze fakt, że w postępowaniu sądowym nie znajdują zastosowania ograniczenia w zakresie dopuszczalnych źródeł dowodowych, ustanowione na potrzeby postępowania przed ZUS - wynikające z § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń.

Zasadniczym celem postępowania sądowego jest bowiem rozstrzygnięcie sprawy po dostatecznym, wszechstronnym wyjaśnieniu jej okoliczności spornych. Ułatwia to art. 473 k.p.c., który wprost stanowi, iż w postępowaniu przed sądem w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i przesłuchania stron.

Powyższe oznacza, że każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które Sąd uzna za pożądane, a ich dopuszczenie za celowe. (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., sygn. III UZP 6/84; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r., sygn. III UZP 48/84; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 r., sygn. II UKN 186/97; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 29 stycznia 2013 r., sygn. III AUa 808/12). W konsekwencji ustalenie przez Sąd w toku postępowania odwoławczego, że dana praca była wykonywana w szczególnych warunkach jest wystarczającą podstawą do uznania wykonywanej pracy za pracę tego rodzaju.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe, w którym Sąd oparł się na dokumentach znajdujących się w aktach emerytalnych wnioskodawcy, aktach osobowych, jego zeznaniach złożonych w trybie art. 299 k.p.c. oraz zeznaniach świadków, pozwoliło ustalić w sposób pewny, że wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w warunkach szczególnych w okresie od dnia 2 maja 1975 r. do 31 grudnia 1987 r. (z przerwą konieczną do odbycia

zasadniczej służby wojskowej w okresie od dnia 24 kwietnia 1976 r. do dnia 1 maja 1978 r.) w (...) Zakładach (...) na stanowisku garbarza.

Czynności wykonywane przez wnioskodawcę w tym okresie odpowiadają rodzajowi pracy opisanemu w wykazie A, dział VII „W przemyśle lekkim”, poz. 11 „Prace przy garbowaniu i wykańczaniu skór”, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43).

W miejscu tym należy przytoczyć stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 11 października 2016 r., I UK 356/15, zgodnie z którym wykazy resortowe - jako niemieszczące się w kategorii źródeł powszechnie obowiązującego prawa (art. 87 ust. 1 oraz art. 93 ust. 2 Konstytucji RP) - nie są prawem materialnym w rozumieniu art. 398³ § 1 k.p.c. Mają one charakter jedynie informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający i jako takie mogą mieć znaczenie wyłącznie w sferze dowodowej dla identyfikacji stanowiska pracy jako stanowiska pracy w szczególnych warunkach. O skutkach prawnych wykonywania takiej pracy stanowi natomiast ustawa i utrzymane w mocy jej przepisami rozporządzenie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2004 r., II UK 79/04, OSNP 2005 nr 14, poz. 214 oraz z dnia 28 stycznia 2015 r., I UK 226/14, LEX nr 1645245 i powołane w nich orzecznictwo). Ze względu na powyższe nie ma więc znaczenia, czy praca wykonywana przez wnioskodawcę jako garbarz mieści się w jakimkolwiek wykazie resortowym. Istotnym jest bowiem to, że praca przy garbowaniu jest pracą w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe doprowadziło do ustalenia, że wnioskodawca w okresie od dnia 2 maja 1975 r. do dnia 31 grudnia 1987 r. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w warunkach szczególnych w (...) Zakładach (...), a więc przez okres wynoszący 10 lat, 7 miesięcy i 22 dni. Okres odbywania służby wojskowej należy również doliczyć do tego stażu, albowiem skarżący zarówno przed jak i po odbyciu tej służby wykonywał pracę w warunkach szczególnych i przed upływem 30 dni powrócił do pracy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu stażu pracy w warunkach szczególnych uwzględnił okresy wykonywania pracy przez S. M. w warunkach szczególnych od dnia 4 stycznia 1988 r. do dnia 30 kwietnia 1996 r. i od dnia 1 czerwca 1997 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. w Przedsiębiorstwie Produkcji (...) S.A., łącznie wynoszący 9 lat, 10 miesięcy i 28 dni.

Powyższe prowadzi do wniosku, iż S. M. na dzień 1 stycznia 1999 roku wykonywał pracę w warunkach szczególnych przez okres wynoszący łącznie ponad 22 lata. S. M. spełnił wymóg wykonywania pracy przez co najmniej 15-letni okres w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Reasumując, wnioskodawca legitymuje się ogólnym stażem pracy wynoszącym ponad 25 lat, ma ukończone 60 lat, pracował w warunkach szczególnych ponad wymagane 15 lat. Tym samym wnioskodawca spełnia wszelkie przesłanki do ustalenia mu prawa do emerytury, od dnia (...), tj. od dnia, w którym S. M. ukończył 60 lat, z tą bowiem chwilą nabył on prawo do emerytury, zaś z wnioskiem o emeryturę wystąpił do organu emerytalnego dnia 15 grudnia 2016 roku.

Z tych względów Sąd zmienił zaskarżone decyzje i na mocy wyżej wskazanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.